

instituut Lichtontwerpen - iLo
Beleidsplan 2013-2014

Kijken kan iedereen, zien moet je leren

(Uitspraak tijdens ons bezoek aan de tentoonstelling van James Turrell in Järna, Zweden)

instituut Lichtontwerpen - iLo - Beleidsplan 2013-2014

Inhoudsopgave

- Pag. 3** **Inleiding**
- Pag. 3** **het Instituut Lichtontwerpen**
- Pag. 4** **Historie en ontwikkeling**
2007: Bij de start van het Instituut Lichtontwerpen
2012: Na ruim vier jaar iLo
2013-2014: En nu verder
- Pag. 5** **Artistiek inhoudelijk programma algemeen 2013-2014**
Ter introductie: Drie pijlers en algemene uitgangspunten.
- Pag. 6** **Talentontwikkeling en Coaching van professionals**
coaching van talent en andre professionals
laboratorium en eigen onderzoek
expertgesprekken, themadagen en workshops
projecten in de praktijk
samenwerken met andere talentontwikkelaars
- Pag. 7** **Kennis delen - Open source**
symposia
netwerkbijeenkomsten en lezingen
vakontwikkeling
- Pag. 8** **Vernieuwing en aanvulling van activiteiten**
lichtontwerptrajecten op maat
uitbreiding workshopmodules voor professionals
- Pag.** **9 Maatschappelijke context van lichtontwerpen**
De rol van de ontwerper en ontwerpend onderzoek
de ontwikkeling van een 'Slowlight Manifest'
de artistiek-inhoudelijke context van nieuwe lichttechnologie
- Pag. 10** **Innovatieve en maatschappelijke projecten**
led-toepassing voor ontwerpers
licht en veiligheid in de openbare ruimte
braakliggende terreinen: denken en doen
- Pag. 10** **Internationalisering**
internationale uitwisseling bevorderen
internationale presentaties en debat
- Pag. 11** **Samenvatting te ontwikkelen speerpunten 2013-2014**
- Pag. 12** **Organisatie**
team
uitvoering en bedrijfsvoering
PR, marketing en publiciteit
streven naar toenemende zelfstandigheid
cultural governance
- Pag. 13** **Bedrijfsvoering financieel**

instituut Lichtontwerpen - iLo - Beleidsplan 2013-2014

Inleiding

Licht (en donker!) is voor iedereen van groot belang. Licht is bepalend voor de beleving van een ruimte, een omgeving, een artistieke uiting. Een open deur die iedereen beaamt. Maar het bewustzijn van licht, het professioneel vormgeven en toepassen ervan is minder vanzelfsprekend. Het iLo heeft de deuren geopend voor Haute Lumière.

Lichtontwerpen is vormgeven met licht. Het iLo richt zich op de domeinen van (interieur)architectuur en openbare ruimte, musea en tentoonstellingen, podiumkunsten, mode, beeldende kunst en autonoom werk, op een interdisciplinaire manier zoals veel onafhankelijke lichtontwerpers steeds vaker werken.

Een spotje ergens op richten kan iedereen. Maar een lichtontwerp is een integraal onderdeel van een geheel. Een afgewogen lichtplan kan pas ontstaan als op grond van analyse van de situatie en context nagedacht wordt over vormgeving, lichtkwaliteit, beleving, welzijn, functionaliteit en kosten. In een goed ontwerpproces wordt licht vanuit creativiteit ontwikkeld, niet vanuit techniek, en staan de inhoudelijke analyse en artistieke uitwerking centraal. Pas na het ontwerp wordt gekozen voor techniek en uitvoeringsmethode. Dit proces is toepasbaar in alle domeinen, of je nu ontwerpt in het theater voor toneel, muziek en dans, in architectuurprojecten voor binnen- en buitenruimten, in de openbare ruimte ten behoeve van de mens of in musea en exposities voor de tentoongestelde kunst.

Het vak lichtontwerpen of de kwaliteit van het licht wordt niet vaak publiekelijk aan de orde gesteld. Terwijl verantwoorde toepassing van licht op energiegebied, gezondheidsaspecten zoals het door licht gestuurde bioritme van de mens, en maatschappelijke vraagstukken zoals lichtvervuiling, welzijn en veiligheid belangrijke thema's zijn. Bij het toepassen van licht in onze samenleving lijkt onder het predikaat duurzaamheid de keuze van de lichtbron alleen nog gekoppeld te worden aan energiezuinigheid. Keuzeargumenten worden losgekoppeld van lichtkwaliteit, doel en beleving. De technologie ontwikkelt zich sneller dan de discussie over de noodzaak en de bedoeling van deze veranderingen gevoerd wordt.

De rol van de lichtontwerper is daarom sterk aan het veranderen. Juist nu zijn onafhankelijke lichtontwerpers meer dan ooit nodig om de toepassing van licht op een verantwoorde en allesomvattende manier vorm te geven.

Het Instituut Lichtontwerpen

Instituut lichtontwerpen (iLo) is vijf jaar geleden van start gegaan om de kwaliteit van lichtontwerpen te stimuleren. Dat doen we met allerlei activiteiten voor professionals, waarbij we kennisdeling en uitwisseling over het vak centraal stellen. We bieden coaching en workshops, organiseren debat en expertgesprekken, faciliteren onderzoek op schaal of in projecten, organiseren internationale excursies en netwerkborels. Centraal staan kennis en onderzoek over het toepassen van licht, een inhoudelijke en artistieke manier van lichtontwerpen en een goede inzet van nieuwe lichttechnische toepassingen. Daarin fungeren we als een 'open source' lichtplatform voor overleg, onderzoek, samenwerking en debat, in binnen- en buitenland.

Wat we doen en willen is:

1. Kennisbevordering en ontwikkeling van excellente ontwerpers
2. Theorievorming en een maatschappelijke visie op licht agenderen en ontwikkelen
3. Innovatieve en/of maatschappelijke onderzoeksprojecten initiëren en uitvoeren

Wereldwijd is er geen andere onafhankelijke organisatie die zich op zo'n brede en interdisciplinaire manier inzet voor aandacht en kwaliteit van lichtontwerpen. De meeste instituten zijn heel erg gesegmenteerd. Deze unieke positie van het iLo willen we internationaal aangrijpen om het vak lichtontwerpen binnen het begrip 'Dutch Design' meer op de kaart te zetten.

Historie en ontwikkeling

2007: Bij de start van het Instituut Lichtontwerpen

Het iLo startte met twee doelen.

Ten eerste wilden we voorzien in het hiaat van een plek waar training en begeleiding op het artistieke vlak van licht wordt geboden. We bieden sindsdien een specialistisch coachingstraject voor startende lichtontwerpers, die zich uiteindelijk zeer uiteenlopend positioneren in de markt.

Het tweede doel was het bieden van een platform voor praktiserende lichtontwerpers. Er was behoefte aan gesprek met de -vaak solistisch werkende- collega's op vakinhoudelijk niveau, over artistieke en technische zaken.

Dat doen we nog steeds met veel plezier en verrassend resultaat.

2012: Na ruim vier jaar iLo

De coachingsdeelnemers waren proefkonijnen maar tevens enorm betrokken in de ontwikkeling van de programmaonderdelen. We hebben de artistieke lat hoog gelegd, en dat willen we zo houden. De respons is enorm positief. De ervaring en kennis die we in huis hebben wordt als een spons geabsorbeerd, maar ook de uitwisseling is groot en we hebben veel creatieve denkprocessen in gang gezet.

In de loop van vier jaar zijn de activiteiten uitgebreid, net als de doelgroepen. Niet alleen lichtontwerpers, maar ook ontwerpers en professionals uit andere (kunst)vakdisciplines weten het iLo te vinden. Het aanbod ontwikkelde zich met de vraag, en met een nieuwe vraag weer het aanbod. Architecten, vormgevers, interieurontwerpers en choreografen komen naar de workshops of om onderzoek te doen en te experimenteren in de schaaltheaters. Opleidingen zoals de Reinwardt Academie nemen de 'iLo lichtworkshop' op in hun curriculum, omdat je licht niet alleen in hoorcolleges kunt doceren. Licht moet je ervaren, voelen en leren zien. Je moet er ook mee kunnen spelen, en dat kan in ons laboratorium. In onze schaaltheaters kunnen proefopstellingen worden belicht die een goed idee geven van de werking van licht in een reële situatie.

2013-2014: En nu verder

Met een uiterst beperkte organisatie hebben we heel veel bereikt in relatief korte tijd. Het aantal mensen dat het iLo weet te vinden groeit maar is nog te klein. Economisch gezien doen we het nog niet goed genoeg. Eind 2011 heeft het iLo een drietal denktank-sessies met professionals uit het culturele veld en het bedrijfsleven georganiseerd en haar functioneren en toekomstperspectief ter discussie gesteld.

Duidelijk was dat we economisch gezien een keuze moesten maken: doorgaan op volle kracht met betere financiële perspectieven, of afbouwen. Van dat laatste is geen sprake. Er liggen te veel doelen en onderwerpen die om onze aandacht schreeuwen: om het kwaliteitsbesef van licht te vergroten, om de maatschappelijke discussie over licht te voeren en om de rol van de onafhankelijke lichtontwerper in de maatschappij te versterken.

Het iLo wil meer creatieven van dienst zijn, het debat aanjagen én meer projecten uitvoeren met die creatieven. Met behulp van ontwerpend onderzoek willen we projecten ontwikkelen en verwerven die bijdragen aan het economisch rendement. Dat hebben we tot op heden mondjesmaat kunnen doen; we bijten onszelf in de staart.

Extra mankracht is nodig op de projecten en bijzondere activiteiten om het hele palet uit te breiden tot een grotere onafhankelijkheid. Een belangrijke pijler daarin is de marketing en communicatie als ondersteuning in de werving van deelnemers, ook in het buitenland, en in de acquisitie, promotie én publicatie van projecten.

Artistiek en inhoudelijk beleid 2013-2014

Het iLo opereert op het snijvlak van kunst, cultuur en maatschappij. Deelnemers belichten opera's, schilderijen, een gebouw of een unheimisch tunneltje. Met zo mogelijk energiezuinig en gezond licht.

Het beleid is gestoeld op de drie genoemde pijlers:

1. Kennisbevordering en ontwikkeling van excellente ontwerpers
2. Theorievorming en maatschappelijke visie op licht agenderen en ontwikkelen
3. Innovatieve en/of maatschappelijke onderzoeksprojecten initiëren en uitvoeren

Daarbinnen krijgt een aantal thema's speciale aandacht:

- Het stimuleren van opkomend professioneel talent in lichtontwerpen (emerging practitioners);
- Het bevorderen van inzicht en kennis over licht onder vakprofessionals en belanghebbenden;
- Promotie van het belang en kwaliteit in lichtontwerpen;
- Opzetten en betrokken zijn bij het debat over het verantwoord toepassen van licht;
- Stimuleren van onderzoek van nieuwe lichttechnieken in artistiek-inhoudelijke context;
- Onderzoeken en versterken van de relatie tussen de ontwerpdiscipline en actuele maatschappelijke vraagstukken;
- Internationalisering op meerdere niveau's en onderwerpen.

Algemene uitgangspunten

Bij alle activiteiten die het iLo onderneemt staat open kennisuitwisseling centraal. We beschouwen het iLo als een platform en open source voor lichtontwerpers en voor elke professional die in zijn vak met licht werkt.

Het pakket van activiteiten staat in alle opzichten met elkaar in verband. Coachingsdeelnemers komen uit alle kunst disciplines, hebben wekelijks peer-to-peer meetings waarin ze elkaars werk en onderzoek beschouwen. Deelnemers aan workshops en excursies, en bezoekers van publieke lezingen komen uit alle disciplines, evenals de experts die we uitnodigen.

De kennis van de twee leidinggevende lichtontwerpers van het iLo is gestoeld op zeer ruime ervaring in alle domeinen, en wordt als vanzelfsprekend geïntegreerd in alle kennisoverdracht en activiteiten. Projecten die in opdracht worden uitgevoerd of in eigen beheer ontwikkeld, bieden een toegevoegde waarde en ervaring aan de iLo-deelnemers, en worden samen met coaches en experts uitgevoerd en beschouwd. De activiteiten worden ontwikkeld vanuit actuele vragen uit het maatschappelijke en vakspecifieke veld.

Niet alleen aan de artistiek-inhoudelijke ontwikkeling van het licht wordt aandacht besteed. Verantwoorde toepassing van licht op energiegebied, lichtvervuiling, welzijn, gezondheid en veiligheid zijn evenzeer belangrijke thema's die aandacht krijgen in het discours.

Vanaf de plaats waarop wij ons positioneren, in een land zonder lichtspecialisatie maar met een groot potentieel, treffen wij deelnemers met een (startende) eigen praktijk die verschillende vooropleidingen genoten hebben, zowel artistiek als technisch. Tegelijkertijd zoeken deze professionals verdieping voor specifieke vakontwikkelingen. We creëren een programma aangepast op de agenda van de deelnemers, omdat we kunnen afstemmen op die individuele behoeften.

De combinatie van theorie en het opdoen van ervaringen en dat met elkaar delen levert voor iedereen een grotere inhoudelijke sterkte op.

1. Talentontwikkeling en Coaching van professionals

coaching van talent

Het tweejarig onderzoekstraject van het iLo richt zich op de persoonlijke artistieke ontwikkeling van startende talentvolle lichtontwerpers, en maakt hen tevens met de zakelijke en communicatieve aspecten van het vak vertrouwd. Coaching is een vorm van begeleiding waarin de deelnemer zich vanuit zijn eigen perspectief en vragen ontwikkelt. Wij bieden een netwerk, peer-to-peer review, organiseren expertgesprekken en workshops, bieden mentoring bij hun onderzoek en bij eigen werk en persoonlijke begeleiding.

Het traject sluit aan op de praktijkvragen in de professionele wereld van de deelnemers en hun persoonlijke vakinteresses. Het biedt deelnemers de mogelijkheid met diverse soorten projecten in meerdere domeinen ervaring op te doen. Licht is het bindend element voor de deelnemers, die zich uiteindelijk zeer uiteenlopend positioneren in de markt.

coaching van professionals met lichtspecifieke vragen

Ook interieurontwerpers, vormgevers, architecten en kunstenaars kunnen in hun praktijk regelmatig geconfronteerd worden met (gecompliceerde) vraagstukken op het gebied van licht. Zij kunnen een ook een korter onderzoek doen (3-6 maanden), of begeleiding krijgen op een specifiek project.

De ervaring van de afgelopen jaren hebben het iLo ervan overtuigd dat de combinatie van werken in de eigen praktijk naast artistieke en inhoudelijke verdieping, experiment en onderzoek een uitstekende voedingsbodem creëert voor de ontwikkeling van talent en inzichten. De opgedane kennis en ervaring geeft meer expertise en werkveldverbreding.

In 2013 e.v. handhaven we het basisconcept en de criteria zoals die zich ontwikkeld hebben, waarbij nieuwe inzichten, kennis en ervaring als vanzelf geïntegreerd worden in het programma.

laboratorium en eigen onderzoek

Eigen onderzoek is een kern van het coachingstraject van iLo-deelnemers. Onderzoeksprojecten komen voort uit persoonlijke fascinaties en onderzoeksvragen. Deze onderzoeken worden altijd intern gepresenteerd. Onderzoek wordt ook gebruikt als voorbereiding voor een project zodat vooraf de effecten van licht getest en ervaren kunnen worden. Bovendien kan hiermee het ontwerpteam dichter bij het ontstaan van een lichtplan betrokken worden, omdat een abstract idee aanschouwelijk gemaakt kan worden.

Het iLo heeft twee schaaltheaters waarin door professionals getest en geëxperimenteerd kan worden. Schaaltheaters zijn ruimten waarin met miniatuuropstellingen (schaal 1 op 4) demonstraties van onderdelen van een lichtplan of onderzoek gedaan en gepresenteerd kan worden. Voorbeelden van mogelijk onderzoek zijn visuele illusies in een decorontwerp, de ruimtelijke werking die lichtkleuren in verschillend ontworpen ruimten creëren, de dynamiek van licht, of het gebruik van projectoren als lichtbron.

Het laboratorium wordt ook gebruikt voor academiestudenten voor wie wij de theorie van licht aanschouwelijk maken. Na elke demonstratie krijgen we als reactie dat ze de theorie nu opeens echt begrijpen. Daarom koesteren we ons lab.

expertgesprekken, themadagen en workshops

Door middel van workshops, expertgesprekken, themadagen, lezingen en symposia stimuleren we kennisuitwisseling. Deze activiteiten worden zowel door Nederlandse als buitenlandse experts gegeven en zijn toegankelijk voor professionals.

Voor expertgesprekken nodigen we ontwerpers, regisseurs, zakelijken en vele andere professionals uit waar lichtontwerpers in de praktijk mee te maken hebben en mee moeten communiceren (meer dan met collega-vakgenoten). Rond de tafel wordt intensief gesproken over het vakgebied van de expert en zijn visie op licht. We houden deze meetings klein zodat een goede discussie mogelijk is, en omdat er veelal heel persoonlijk ingegaan wordt op de materie. Deze gesprekken worden als zeer leerzaam en stimulerend ervaren zowel door de expert als door de deelnemers.

Het gebeurt niet vaak dat er in dit metier tijd wordt genomen om gedachten en ervaringen uit te wisselen op inhoudelijk niveau. Regelmatig komen uit deze expertgesprekken onderzoeksprojecten en presentaties voort waarin de expert ook weer een rol vervult.

Uit deze ervaringen zijn themadagen ontstaan. Een workshopleider of expert gaat uitgebreid in op een actueel thema, niet alleen in een gesprek maar ook door praktisch aan de slag te gaan met het onderwerp in de schaaltheaters. De onderwerpen kunnen voortkomen uit individuele onderzoekstrajecten en ontwikkelingen van de deelnemende coachees, of uit vragen in het veld.

De workshops zijn meerdaags, en gaan diep in op verschillende aspecten van het vak. Ook hier wordt theorie gekoppeld aan praktijk, echte werksessies waarin een praktisch onderwerp artistiek en inhoudelijk wordt uitgediept; vaak eyeopeners voor de gevorderde professional. Het iLo organiseert nooit louter theoretische workshops. We vinden het van belang dat het materiaal dat in het thema aan de orde komt aanwezig is en dat er mee gewerkt kan worden. Alleen praten over licht heeft geen zin. De meer omvangrijke workshops vinden plaats op externe lokaties en worden door lichtbedrijven en fabrikanten ondersteund met materiaal.

projecten in de praktijk

Om de theorie aan de praktijk te koppelen voert het iLo projecten uit of ontwikkelt die zelf. Projecten worden in de praktijk uitgevoerd samen met deelnemers en experts en bieden een toegevoegde waarde voor de deelnemers. Een paar voorbeelden:

In 2010 heeft het iLo voor de Nacht van de Architectuur in Apeldoorn eenmalig een gehele straat uitgelicht, op grond van de behoefte en vraag naar verbetering van veiligheid en beleving.

In 2011 is door twee deelnemers een 'Masterplan Licht' voor de Tolhuistuin, het nieuwe culturele gebied aan het IJ in Amsterdam-Noord, ontwikkeld.

Bij de Christmas Canalparade 2010 heeft het iLo een lichtboot gepresenteerd.

In 2012 werkt het iLo mee aan een onderzoek naar de werking van verschillende lichtsoorten in de openbare ruimte en de effecten die daarmee bereikt kunnen worden op het gebied van veiligheid, het beïnvloeden van de doorstroming van bezoekers en andere effecten.

Het iLo realiseert zich dat we met de talenten die deelnemen in de activiteiten, die ook een eigen praktijk hebben, een pool aan ontwerptalent in huis hebben. Die willen we meer inzetten in onze toekomstige projecten. Deels omdat daarmee het werkveld voor de deelnemers zich verbreedt en deels omdat het iLo zich met deze projecten beter kan profileren naar buiten toe. We zijn vooral op zoek naar projecten die een inhoudelijke uitdaging betekenen door innovatie en onderzoek, maar ook door publieksbereik en maatschappelijke relevantie.

samenwerken met andere talentontwikkelaars

Het iLo wil haar deelnemers ook kansen bieden om met talenten uit andere disciplines aan vakontwikkeling te doen. Tegelijk willen we banden scheppen voor de toekomst door hen samen te brengen, in vaak innovatieve omgevingen.

Kennis delen - Open source

Ook gevorderde (licht)ontwerpers hebben behoefte aan vakinhoudelijke contacten, willen ervaringen delen en op de hoogte blijven van ontwikkelingen in het vak die niet op beurzen en andere platforms aan de orde komen. Het iLo richt zich daarom ook op professionals die al langer werken in het vakgebied. Lichtontwerpen is een solitair vak. Ontwikkeling in de breedte en multidisciplinariteit is meer regel dan uitzondering. Als lichtontwerper ben je in staat opdrachten in heel verschillende segmenten uit te voeren. Omdat het vak in vele domeinen kan worden uitgevoerd moet de lichtontwerper over uitgebreide algemene ontwikkeling beschikken. Daarom is het delen van kennis en ervaring met vakgenoten en opdrachtgevers van groot belang.

De ontwikkeling van telkens nieuwe apparatuur heeft consequenties voor het vak. Technologische ontwikkelingen en reacties vanuit de markt vragen om een directe respons van de (licht)ontwerpers om de nieuwe middelen toe te passen.

Deze ontwikkelingen vragen om een plek waar geëxperimenteerd kan worden met nieuwe producten. Lichtontwerpers, fabrikanten, en bedrijven zoeken het iLo steeds vaker op om nieuwe technieken te presenteren en beschikbaar te stellen voor experiment en nonderzoek.

symposia

Het iLo wil één symposium per jaar organiseren. Op basis van vragen die spelen in een werkveld wordt een projectgroep samengesteld die het onderwerp uitwerkt tot een symposium.

In 2012 organiseren we voor de tweede keer een symposium voor museummedewerkers, dit keer over de toepassing van led in musea. Een eerder symposium over licht in musea trok 125 bezoekers. Er worden altijd belangrijke externe sprekers uitgenodigd, en we belichten de onderwerpen vanuit de visie van de lichtontwerper, dus niet vanuit een commerciële achtergrond. Daarom kiezen we ervoor symposia niet samen met fabrikanten of verkooporganisaties te organiseren. We streven ernaar om een onafhankelijk, door ontwerpers ontwikkeld standpunt te laten horen.

netwerkbijeenkomsten en lezingen

De behoefte aan netwerkborrels en lezingen hebben we gecombineerd in een activiteit die we nu iLo-knallers noemen. We noemen dit 'netwerkbijeenkomsten met een feestelijk en een serieus tintje'. Een korte lezing of een statement van een speciale gast organiseren we in een ongedwongen sfeer. Onze huidige locatie is daar uitermate geschikt voor.

vakontwikkeling

Voorstellingsbezoek, deelname aan conferenties, studiedagen en andere vakgerelateerde bijeenkomsten zijn allemaal terug te brengen op het delen van kennis en ervaringen. We organiseren excursies in binnen- en buitenland naar musea, lichtkunstfestivals, bijzondere architectuur en naar lichtbedrijven en fabrikanten waarbij een gezamenlijke beschouwing vast onderdeel is.

Professionals uit het veld hebben te kennen gegeven dat ze deze activiteiten bijzonder waarderen.

Vernieuwing en aanvulling van kennisactiviteiten

lichttrajecten op maat

Het komt vaak voor dat vormgevers uit andere vakgebieden zelf het licht bedenken voor de opdracht waar ze aan bezig zijn. We constateren dat deze ontwerpers weinig specialistische kennis opdoen tijdens hun opleiding, maar toch de verantwoordelijkheid voor het licht (willen) blijven dragen. Voor die mensen, maar ook voor degenen die een advies van een fabrikant of leverancier moeten beoordelen, willen we meer en actief activiteiten ontplooiën om hen de mogelijkheid te geven over licht te kunnen communiceren.

Ook voor kortere assignments op specifieke terreinen willen we meer mogelijkheden op maat gaan aanbieden. Dit worden kortere trajecten van 3 tot 6 maanden. Tot op heden hebben we ons vooral gericht op lichtontwerpers. Steeds vaker ontvangen wij coachingsvragen vanuit andere disciplines.

uitbreiding workshopmodules voor professionals

Het iLo heeft in de afgelopen jaren een aantal workshops ontwikkeld voor licht in de architectuur, over kleur, over hoe je inspiratie gebruikt om tot een ontwerp (of ontwerpgesprak) te komen.

Van de workshop 'lichtontwerp voor projecten in de architectuur' zijn twee delen van ieder 4 modules ontwikkeld en gegeven. Een derde deel is als plan gereed maar wacht nog op een eerste uitvoering in najaar 2012. Op eenzelfde manier willen we workshops ontwikkelen over licht in de publieke ruimte. Het ontwikkelen van deze workshops kost tijd en door de omvang en complexiteit van buitenprojecten zijn deze minder makkelijk te organiseren.

We willen meer workshops in verschillende vakdomeinen gaan aanbieden. Dat kan betekenen dat we reeds bestaande concepten ombuigen en van domein-specifieke informatie moeten voorzien om die beroepsgroep op de meest professionele manier ten dienst te zijn.

Het spreekt voor zich dat we hierdoor meer inkomsten willen genereren.

2. maatschappelijke context van lichtontwerpen de rol van de ontwerper en ontwerp onderzoek

Vanuit onze grote betrokkenheid zoeken we vooral ontwikkeling en uitbreiding op vlakken die het iLo meer breedte geven en die ons maatschappelijk meer profileren. Met een rol in de economische, sociale en maatschappelijke manier van lichtbeleving en vormgeving, en daar vernieuwende en artistiek concepten voor ontwikkelen.

Licht speelt zich af in het publieke domein, het wordt gemaakt voor de mens. De mens heeft zijn arbeidzame leven kunnen uitbreiden door de introductie van elektrisch kunstlicht tijdens de periode van industrialisatie. De toepassing van kunstlicht heeft sindsdien een enorme ontwikkeling doorgemaakt. Een stad heeft een 24-uurs economie. Burgers willen een veilige openbare ruimte. Maar ook donker en minder lichtvervuiling worden als een belangrijk goed gekenmerkt. Hier liggen maatschappelijke conflicten op de loer waar lichtontwerpers met creatief lichtgebruik oplossingen kunnen bieden.

Veiligheid, welzijn en duurzaamheid zijn samen met energiebesparing onderwerpen waarin licht een belangrijk maatschappelijk aandeel heeft. Het iLo vindt dat lichtontwerpers zich daartoe moeten verhouden. We voelen ons betrokken en willen visie ontwikkelen over nieuwe toepassingen en het omgaan met licht. Hierbij is innovatie het belangrijkste aspect. Nieuwe manieren van licht ontwerpen moeten op een nieuwe manier ontwikkeld worden. Dat willen we doen in ontwerp onderzoek. Door nieuwe inzichten direct aan de kritische massa van de praktijk te toetsen komen steekhoudende inzichten als vanzelf bovendrijven.

Op die manier, en vooral ook door te publiceren over wat we ontdekken en hoe we ons vak benaderen - wat kenmerkend anders is dan de technische benadering die meer over regels en normering gaat - zijn wij betrokken bij het maatschappelijk debat over licht. Wij willen nieuwe technologie onderzoeken op de mogelijkheid van toepassing op een artistiek-inhoudelijke manier. Die kan wel eens diametraal staan tegenover de technische gedachte waarmee producten in de markt worden gezet.

Licht is meer dan energiezuinig besparen. Aan licht zit een welzijns- en gezondheidsaspect. Nieuwe technologie en ontwikkelingen leiden ertoe dat de leek geen (over)zicht meer heeft op het toepassen en de effecten van het nieuwe licht. De markt belooft consumenten allerlei verbeteringen. De gebruiker wordt aangestuurd door het beloofde effect dat in de praktijk vaak tegenvalt, zo leren wij. Problemen zijn niet op te lossen door alleen op besparen te hameren. Licht is meer dan het knopje waar je het mee aandoet. Juist het ontwikkelen van het gewenste lichtbeeld, door op een creatieve manier met de juiste componenten te werken, heeft kans van slagen en maakt de wereld mooier en beter.

Wij beschouwen de lichtontwerper als een professional die midden in de maatschappij staat. Daarmee eigenen we ons een rol toe in het discours over maatschappelijke vraagstukken. Hieronder beschrijven we een paar projecten waarvan wij verwachten dat die tot de relevante thema's van de komende jaren blijven horen. Hoe we daar op ingaan en mee omgaan zal afhangen van het moment en de manier waarop het ter sprake komt in het algemene maatschappelijke of politieke discours.

de ontwikkeling van een 'SlowLight Manifest'

Door het onderwerp [SLOW LIGHT – FAST LIGHT] internationaal te agenderen zetten 10 Nederlandse ontwerpers een onderwerp op de kaart, waarmee veel huidige toepassingen van licht en de richting van de technologische innovatie ter discussie wordt gesteld. Het ontwikkelen van een SlowLight Manifest kan een belangrijke bijdrage leveren aan de inhoudelijke discussie tussen fabrikant, ontwerper en consument. Niet alleen in Nederland maar juist ook op internationaal niveau. Vanuit steeds meer richtingen en landen wordt het belang van lichtkwaliteit onderkend. Het manifest heeft de potentie om zowel voor de leek, de professional als de fabrikant en ontwikkelaar een handvat te bieden voor toepassing en ontwikkeling van licht, en als advies voor de gewenste lichtkwaliteit in onze leefomgeving.

Met deze presentatie willen wij een unieke bijdrage leveren aan de inhoudelijke ontwikkeling van het vak lichtontwerpen, en de discussie over de kwaliteit van licht in zowel de persoonlijke als de publieke ruimte versterken. Het toepassen van ruimtelijke lichtinstallaties als vorm passen wij toe als trigger om mensen zich te laten bezinnen over het belang van lichtkwaliteit, het ervaren ervan is de beste uitleg. De eerste

internationale aanzet doen we op de Luminale in Frankfurt in 2012 met een expositie en drie debatten, met een vervolg in 2013 en verder.

de artistiek-inhoudelijke context van nieuwe lichttechnologie

Nieuwe technologie heeft integratie in bestaande toepassingen. Momenteel is er op lichtgebied een revolutie gaande omdat regeringen de gloeilamp uitfaseren ten faveure van energiezuinigere verlichtingsmiddelen. Led neemt daarin het voortouw. Het iLo wil zich profileren op het gebied van voorlichting en juiste toepassing van nieuwe lichtbronnen met nadruk op led. De huidige voorlichting door bedrijfsleven en politiek (gestuurde instanties) stelt vaak een optimistisch beeld voor door slechts de halve waarheid te vertellen. Dit vraagt om een genuanceerd tegengeluid. De politieke beslissing tot het wegnemen van één van de gereedschappen van de lichtontwerper leidt niet tot beter licht en ook niet tot overweldigende energiebesparing, laat staan tot vermindering van de uitstoot van CO₂, het ultieme doel. Als lichtontwerpers zijn we niet tegen energiebesparing, integendeel, maar we weten dat we daar met onze kennis en creativiteit ook heel anders mee om kunnen gaan. De komst van leds vinden we uitstekend, maar niet dat alle andere lichtbronnen erdoor vervangen worden.

Dat alleen al is een pleidooi voor het inzetten van een lichtontwerper.

3. innovatieve en maatschappelijke projecten

Het is voor het iLo van belang om aan projecten deel te nemen waarin lichtontwerpers een belangrijke bijdrage kunnen leveren. Kansen daartoe liggen in vraagstukken die de maatschappij bezighouden. We zoeken projecten in de openbare ruimte waarbij het toepassen van nieuwe lichtmiddelen of het op nieuwe manieren ontwerpen en vorm geven met licht centraal staat. Door de grote maatschappelijke aandacht voor de manier van verlichten, energiebesparing en nieuwe lichtmiddelen verwachten wij dat hier een groot potentieel aan opdrachten in het verschiet ligt.

led-toepassing voor ontwerpers

Veel organisaties voelen zich gedwongen om hun verlichting om te laten bouwen naar led. De consequenties worden door de adviseurs en de opdrachtgevers vaak nauwelijks overzien. Ook de behoefte om te moderniseren speelt bij die vernieuwing een rol. Zo speelt in musea het uiterst precieze aspect van de eerlijke weergave van kleuren van de tentoongestelde voorwerpen. Hoewel de led zich steeds verder ontwikkelt zijn er aspecten in de kleurweergave van specifieke voorwerpen van kunst die de inzet van led ongewenst maken. In veel plannen voor onderzoeksprojecten en veel van onze activiteiten komt het werken met led en het onderzoek naar applicaties met led in aan de orde.

licht en veiligheid in de openbare ruimte

In 2012 is het iLo betrokken bij een onderzoek naar lichtbronnen in het kader van veiligheid en publiekssturing in stedelijke gebieden. Partners: Landelijke Expertisegroep Veiligheidspercepties mmv InHolland Rotterdam. Vanuit dit aandachtsgebied en met onze ervaring gaan we actief projecten zoeken en aanbieden.

braakliggende terreinen: denken en doen

Met de huidige bouwstop neemt het aantal braakliggende terreinen in steden toe. Vaak worden deze als onprettig en onveilig ervaren. Licht kan daarin een welkome rol spelen en als sociaal bindmiddel fungeren. We hebben ons verbonden aan een project dat duurzame herontwikkeling en vormgeving van braaklanden beoogt, met als partners YD/, Stipo, Cascoland, Urban Stadscamping en Wonderwel.

licht in de leefomgeving

Woningcorporaties spelen een belangrijke rol in de leefomgeving van mensen. Licht ook. We willen hen actief benaderen om vraagstukken te inventariseren, te analyseren en waar mogelijk met licht omgevingen prettiger en veiliger maken. Een eerste benadering in 2012 leverde direct een kleine opdracht op. Dit gaan we verder uitbouwen.

internationalisering

internationale uitwisseling bevorderen

De staf van het iLo heeft veel internationale contacten. Door in internationale communities te functioneren is het iLo bij meerdere groepen mensen onder de aandacht gebracht en zijn de eerste verzoeken binnengekomen voor deelname aan onze activiteiten door buitenlandse jonge afgestudeerde lichtontwerpers, uit de VS en China.

Op dit moment hebben we nog geen mogelijkheid om deze mensen te ontvangen, woonruimte te bieden en in te zetten bij projecten. We onderzoeken of we een plek voor een artist in residence kunnen inrichten zodat we in ieder geval altijd één persoon kunnen huisvesten.

Ook willen we kortstondig kleine groepen buitenlandse studenten ontvangen in wellicht een uitwisselingsprogramma.

internationale presentaties en debat

Het iLo wil een bijdrage leveren aan de inhoudelijke discussie over lichtkwaliteit en toepassing van licht tussen fabrikant en consument met de lichtontwerper als tussenschakel, niet alleen in Nederland maar juist ook op internationaal niveau. Door internationaal de 'best practices' op te zoeken kan die kwaliteit breder geïntegreerd worden.

Een internationale presentatie organiseren we voor het eerst in Frankfurt tijdens de Luminale in april 2012. Met zeven licht-installaties van 10 ontwerpers presenteren en debatteren we onder het thema [slow light / fast light].

Al eerder bezochten we lichtfestivals in Lyon, Brugge, Eindhoven en eerdere edities van de Luminale in Frankfurt. Ook op de PQ 2007 en 2011 in Praag waren we actief en op WSD 2009 in Korea kreeg een van onze deelnemers een eervolle vermelding (2^e prijs). De manifestaties op wereldwijde schaal van tentoonstellingen van theaterontwerpen (scenografie), waarvan licht, kostuums en geluid deel uitmaken plaatst ons werk in internationale context.

Het iLo wil in de toekomst elk jaar een internationale activiteit organiseren. In 2013 nemen we deel aan World Stage Design 2013 in Cardiff, Wales. In 2014 is er weer een Luminale in Frankfurt en in 2015 een Prague Quadriennale. Zie voor nadere toelichting het activiteitenplan.

Samenvatting speerpunten 2013-2014

- Coaching op maat
- Uitbreiding en inzet van workshopmodules
- Maatschappelijke rol van de ontwerper vergroten
- Ontwikkeling van nieuwe ontwerpconcepten
- Faciliteiten voor internationale deelnemers
- Buitenland beleid: deelname aan manifestaties, tentoonstellingen en debat
- Nederlands beleid: professioneel discours, lezingen en symposia
- Zakelijke projecten: onderzoeksprojecten, ontwerpend onderzoek
- Samenwerking uitbreiden met talentontwikkelaars, organisaties en bedrijven
- Sponsoring met gebruikmaking van stimulans van geefwet
- Promotie en acquisitie opzetten

Organisatie

Team

Artistiek en zakelijk directeur en coach, Henk van der Geest
Artistiek coördinator en coach, Isabel Nielen
Financieel beheer en coach, Titia Daniels
Marketing, PR, publiciteit en acquisitie, aan te stellen
Bureauondersteuning en productie, aan te stellen

PR, marketing en publiciteit

De kennis en ervaring in marketing, publiciteit en aanverwante zaken is niet aanwezig binnen het huidige team van het iLo. Daardoor is er te weinig continuïteit. Er is heel veel reden om over onze projecten te publiceren maar we hebben er de tijd en de aandacht niet voor. De website wordt ook in het buitenland gelezen maar we hebben niet de middelen om daar iets mee te doen, laat staan om er filmpjes op te laten zien. Sociale media zijn bij uitstek geschikt om meer aandacht te genereren maar dat is een onontgonnen gebied.

Wij realiseren ons dat en vinden het hoog tijd om hier meer aandacht aan te geven. Daarmee zal naar verwachting ook de acquisitie vergroten.

samenwerkingspartners

Het iLo wordt ondersteund door een groot aantal lichtbedrijven dat om niet materiaal ter beschikking stelt. Daarnaast hebben we in projecten vaak culturele en niet-culturele partners.

streven naar toenemende zelfstandigheid

Het verwerven of ontwikkelen van projecten die economisch bijdragen aan de instandhouding van het instituut is één van de nieuwe speerpunten. Met de kennis waarover we beschikken en via ons netwerk van professionals kunnen we werken aan commerciële activiteiten en projecten die voor inkomsten kunnen zorgen zonder onze integriteit aan te tasten.

We gaan er vanuit dat we met de uitbreiding van activiteiten en het aangaan van projecten in de komende twee jaar tijd voldoende vliegwiel ontwikkelen om een grotendeels zelfstandig bestaan op te bouwen om onze basisactiviteiten te kunnen uitvoeren.

Etaleren van de hoogtepunten van onze activiteiten en uitgevoerde voorbeeldprojecten is daarbij van groot belang om te bereiken dat we een vergroting van doelgroepen realiseren. We noemen dit een doorstart, nu we inhoudelijk op orde zijn maar een economische balans tussen idealistische en winstgevendende projecten nog gevonden moet worden. We denken daar met de mensen uit onze denktank zeer positief over. Dat blijkt eveneens uit de resultaten van de recent ontwikkelde projecten. Dit leidt niet onmiddellijk naar een sluitende begroting, maar is een stap in de goede richting.

cultural governance

Stichting Instituut Lichtontwerpen heeft sinds de afbouw van subsidies een directeur/bestuurder. Een raad van toezicht wordt geformeerd wanneer gebruik gemaakt wordt van openbare fondsen.

Bedrijfsvoering financieel

Het iLo financieel tot op heden

Het iLo is in 2007 en 2008 van start gegaan dankzij subsidies van de vandenEnde Foundation, het Amsterdams Fonds voor de Kunst, in 2009 eenmalig ondersteund door het VSBfonds, met een klein restant in 2010. Daarnaast werden inkomsten gegenereerd van deelnemers aan activiteiten en door workshops (bv aan kunstvakopleidingen).

De deelnemers aan de meerjarencoaching ontvangen tot op heden een beurs van het voormalige fonds BKVB en in één geval van de werkgever voor deelname aan het iLo.

De bijdragen voor de meerjarencoaching hebben grotendeels een aanstelling van 0,4 fte mogelijk gemaakt. Vanaf medio 2009 werken de directeur en de zakelijk leider onbezoldigd. Bijgevoegd activiteitenplan is door 3 parttimers en dus met minimale mankracht tot stand gekomen. Een flinke investering die geleid heeft tot wat het iLo nu is.

Op dit moment bijten we onszelf nog in de staart: de coaching en de organisatie van de activiteiten gecombineerd met het ontwikkelen van projecten en acquisitie is een dermate grote opgave dat dit slechts zeer geleidelijk tot stand kan komen. De staf-lichtontwerpers voeren een eigen praktijk buiten het iLo, die onontbeerlijk is voor de input van kennis, ervaring en netwerk in het iLo, lat staan voor het verwerven van een inkomen. Echter álle werkzaamheden van het iLo liggen op hun bord. Ook de zakelijke coach werkt in eigen tijd, buiten een beroepspraktijk elders om.

De persoonlijke investeringen worden vol overtuiging gedaan, maar zijn niet nog jarenlang te handhaven. Met het oog op de uitbreiding van activiteiten en exposure willen we een verdere professionaliseringsslag maken.

Een aantal van de staftaken kan door derden worden uitgevoerd: publiciteit, werving en website-beheer, productie van activiteiten, financiële basisadministratie, e.e.a. ook ten behoeve van de internationale ontwikkeling. V.w.b. promotie en werving is ondersteuning zelfs noodzakelijk: het kost tijd en is niet ons metier.

Het iLo werkt vanaf 2012 geheel met free-lance medewerkers en heeft dus geen vast personeel. Op deze manier zorgen wij ervoor flexibel in te kunnen spelen op de actuele situatie.

Sinds najaar 2010 heeft het iLo het vizier bedrijfsmatig bijgesteld door, op beperkte schaal vanwege de beperkte mankracht, betaalde opdrachten uit te voeren die passen in de lijn van het iLo, waarbij onderzoek en ervaring hand in hand gaan.

Bedrijfsmatige doelen:

- continuïteit in de bestaande succesvolle activiteiten, vergelijkbaar met het activiteitenoverzicht tot op heden maar vanzelfsprekend op basis van vernieuwde inhoudelijke programmering
- ontwikkeling van nieuwe activiteiten, toegespitst op specifieke doelgroepen waar belangstelling is gebleken
- ontwikkeling van eigen (onderzoeks)projecten, en deze aanbieden in de markt
- onderzoeken van lichtvraagstukken in de markt, met name m.b.t. openbare ruimte en veiligheid bij gemeenten en corporaties, en daar projecten voor ontwikkelen
- uitbreiding van samenwerkingspartners binnen en buiten de culturele sector
- ontwikkeling van een internationaal platform op basis van ons internationale netwerk t.b.v. het discours en artist-in-residence voor talentvolle lichtontwerpers.

Wanneer we op termijn niet slagen in de ombuiging naar een organisatie die niet voldoende eigen inkomsten weet te genereren, dan moeten we ons afvragen of de behoefte en noodzaak groot genoeg is. Dat zou met pijn in het hart zijn omdat we zelf zo goed de waardering van onze deelnemers kennen. Tegelijk moet aangegeven worden dat het aanbieden van workshops in de culturele sector, het oprichten van een platform en het aanjagen van debat, als activiteiten die bijdragen aan vormgeving in Nederland, niet enorm lucratieve activiteiten zijn. Desalniettemin bestaan we en doen dit werk met plezier en vanuit idealisme en altruïsme.